

Elinkeinoelämän tutkimuslaitos (ETLA)

24.9.2012

Valtiovarainministeriölle

Asia: Lausuntopyyntö VM96:00/2012 (sopimus talous- ja rahaliiton vakaudesta, yhteensovittamisesta sekä ohjauksesta ja hallinnasta)

ETLA on ollut kuultavana itse sopimuksen sisällöstä valtiovarainvaliokunnassa 13.1.2012. Emme sen vuoksi käsittele enää sen yksityiskohtia. Tiivistyksenä esitämme sisällöstä seuraavan:

- 1) Sopimus on monilta osin päällekkäinen jo olemassa olevien EU-tason valvontamekanismien kanssa. Sen vuoksi siitä voi syntyä jonkin verran koordinaatio- ja tulkintaongelmia. Uusi sopimus voi kuitenkin parhaimmillaan tehostaa budjettikuria joissakin maissa, kun säädökset integroidaan kansalliseen lainsäädäntöön. Joissakin maissa alan tutkijat ja poliitikot ovat argumentoineet, että kansalliseen lainsäädäntöön integroidut rajoitteet olisivat sitovampia kuin EU:n tasoiset valvontamekanismit.
- 2) Sopimuksen merkittävä ongelma liittyy rakenteellisen alijäämän mittaamiseen. Menetelmiä on useita ja niiden antamat tulokset muuttuvat ajassa riippuen mm. ennusteista ja kullakin hetkellä käytettävissä olevista talouden tilaa kuvaavista tilastotiedoista. Rakenteellista alijäämää joudutaan kuitenkin jollakin tapaa mittaamaan jo nykyisten valvontamekanismien puitteissa.
- 3) Suomen osalta korkeintaan 0.5 prosentin suuruinen rakenteellinen alijäämä ei ole nykyoloissa ongelma, koska Suomen keskipitkän aikavälin tavoite on ikääntymishaasteiden vuoksi tätä tiukempi. Suomessa olisi kuitenkin ollut syytä tehdä herkkyyksianalyysejä siitä, miten tavoite toteutuu tilanteessa, jossa eläkerahastoja aletaan purkaa.
- 4) Sopimuksen säädökset antavat riittävästi liikkumavaraa poikkeuksellisissa olosuhteissa.
- 5) Sopimuksen noudattamisen valvontaan liittyvät menettelyt on itse sopimuksessa kirjoitettu hyvin väljästi ja tulkinnanvaraisesti.

Edellä kohdassa 5) mainittua aukkoa paikataan nyt kansallisella lainsäädännöllä. Tältä osin on tarpeen seurata muiden maiden toimia. Näin lieneekin tehty.

Valtiovarainministeriössä työn alla olevassa luonnoksessa hallituksen esitykseksi sopimuksen hyväksymisestä ja voimaansaattamisesta taloudelliselta kannalta keskeiset uudet elementit liittyvät valvovaan viranomaiseen, korjausmekanismiin ja poikkeusolosuhteiden toteamiseen.

Luonnoksessa valvovaksi viranomaiseksi ehdotetaan valtiontalouden tarkastusvirastoa.

Katsomme, että ehdotus on perusteltu. Valtiontalouden tarkastusvirasto on riittävän riippumaton viranomainen tähän tehtävään. Viraston nykyiset resurssit ja oma asiantuntemus eivät kuitenkaan

nykyisellään riittäne tämän tehtävän suorittamiseen. Sen vuoksi lienee tarpeen vahvistaa viraston ekonomistiresursseja ja antaa virastolle määrärahoja julkisen talouden tilaa koskevien tutkimusten teettämiseen.

Luonnoksessa ei oteta kantaa siihen millä menetelmällä rakenteellista alijäämää mitataan. Tätä voidaan perustella sillä, että menetelmät muuttuvat ajan myötä ja nykyisiäkin menetelmiä kehitetään. Ilmeisesti arvioissa käytettäisiin useita menetelmiä ja tehtäisiin niiden pohjalta kokonaisarvio. Keskeinen indikaattori lienee kuitenkin EU:n komission käyttämä rakenteellisen alijäämän mittaamenetelmä, mutta sitä on tulkittava kriittisesti.

Korjausmekanismin kolmiportaisuus on luonnoksessa kuvattu käsityksemme mukaan riittävällä tarkkuudella.

Luonnoksessa lähdetään siitä, että poikkeuksellisten olosuhteiden toteaminen sidottaisiin Euroopan unionin neuvoston kantaan. Tätä perustellaan sillä, että tällöin vältettäisiin kulloistenkin olosuhteiden tulkintaan mahdollisesti liittyvät kansalliset erimielisyydet". Tätä argumentti on sinänsä perusteltu. Sen yksi ongelma voi kuitenkin olla aikaviive kansallisen toteamisen ja neuvostossa tapahtuvan toteamisen välillä. Kansallisia toimia voitaneen kuitenkin valmistella perustuen yleisesti käytössä olevaan informaatioon talouden tilasta.

On vielä syytä painottaa, että valtiovarainministeriö seuraisi tarkasti, minkälaisiin ratkaisuihin muissa maissa ollaan päätyvässä em. kysymyksissä. Muiden maiden suunnitelmista ja kokemuksista voidaan hyötyä myös Suomessa.

Toimeksi saaneena,

Markku Kotilainen

Tutkimusjohtaja

Elinkeinoelämän tutkimuslaitos (ETLA)